Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNE ODVJETNICE
JULIANE KOKOTT
od 23. prosinca 2015.[1]

Predmet C-40/15

Minister Finansów
protiv
Aspiro SA, prijašnji BRE Ubezpieczenia sp. z o.o.

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Naczelny Sąd Administracyjny (Poljska))

„Porezno pravo – Porez na dodanu vrijednost – Članak 135. stavak 1. točka (a) Direktive 2006/112/EZ – Izuzeće za transakcije osiguranja i povezane usluge posrednika i zastupnika u osiguranju – Izdvajanje likvidacije štete od strane osiguratelja“

1. Jesu li usluge na području likvidacije šteta iz osiguranih slučajeva izuzete od poreza na dodanu vrijednost (u daljnjem tekstu: PDV) ako osiguratelj sam ne obavlja tu zadaću, nego je izdvoji na treću osobu? U sudskoj praksi Suda o izuzeću usluga osiguranja od PDV-a[2] još nema jasnog odgovora na ovo pitanje.

I – **Pravni okvir**

A – *Pravo Unije*

2. U skladu s člankom 2. stavkom 1. točkom (c) Direktive Vijeća 2006/112/EZ od 28. studenoga 2006. o zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost[3] (u daljnjem tekstu: Direktiva o PDV-u) PDV-u podliježe „[i]sporuka usluga uz naknadu na teritoriju određene države članice koju obavlja porezni obveznik koji djeluje kao takav“.

3. No, u skladu s člankom 135. stavkom 1. točkom (a) Direktive o PDV-u države članice obvezne su izuzeti sljedeće transakcije:

„(a) transakcije osiguranja i reosiguranja, uključujući povezane usluge koje provode posrednici i zastupnici u osiguranju;“

1 — Izvorni jezik: njemački

2 — Vidjeti u tom pogledu presudu od 25. veljače 1999., CPP (C-349/96, Zb., EU:C:1999:93), od 8. ožujka 2001., Skandia (C-240/99, Zb., EU:C:2001:140), od 20. studenoga 2003., Taksatorringen (C-8/01, Zb., EU:C:2003:621), od 3. ožujka 2005., Arthur Andersen (C-472/03, Zb., EU:C:2005:135), od 7. prosinca 2006., Komisija/Grčka (C-13/06, Zb., EU:C:2006:765), od 3. travnja 2008., J. C. M. Beheer (C-124/07, Zb., EU:C:2008:196), od 22. listopada 2009., Swiss Re Germany Holding (C-242/08, Zb., EU:C:2009:647), od 17. siječnja 2013., BGŻ Leasing (C-224/11, Zb., EU:C:2013:15) i od 16. srpnja 2015., Mapfre asistencia i Mapfre warranty (C-584/13, Zb., EU:C:2015:488).

3 — SL L 347, str. 1. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 9., svezak 1., str. 120.)

4. Ova odredba odgovara članku 13. dijelu B točki (a) Šeste direktive[4], koja se primjenjivala do 31. prosinca 2006. Sudska praksa Suda o toj odredbi može se stoga također uzeti u obzir u ovom postupku.

5. Direktiva 77/92/EEZ[5] uređivala je do 14. siječnja 2005. obavljanje djelatnosti posrednika i zastupnika u osiguranju. Njezinim člankom 2. točkom 1. određeno je područje primjene kako slijedi:

„Ova se Direktiva primjenjuje na sljedeće djelatnosti […]:

(a) poslovnu djelatnost osoba koje radi stvaranja osigurateljnog ili reosigurateljnog pokrića nastupaju kao posrednici između ugovaratelja osiguranja i društava za osiguranje odnosno reosiguranje koje su slobodno izabrali, pripremaju sklapanje ugovora o osiguranju i po potrebi pružaju pomoć pri upravljanju takvim ugovorima i njihovu izvršavanju, posebno u slučaju odštetnog zahtjeva;

(b) poslovnu djelatnost osoba kojima je na temelju jednog ili više ugovora ili punomoći povjereno da u ime i za račun ili samo za račun jednog ili više društava za osiguranje nude, predlažu i pripremaju ugovore o osiguranju, ili pružaju pomoć pri upravljanju takvim ugovorima i njihovu izvršavanju, posebno u slučaju odštetnog zahtjeva;

[…]“ [neslužbeni prijevod]

6. U međuvremenu je Direktiva 2002/92/EZ[6] zamijenila Direktivu 77/92. Člankom 2. točkom 3. pojam „posredovanje u osiguranju” definiran je kako slijedi:

„[…] djelatnost prezentacije ili predlaganja ugovora o osiguranju ili obavljanja drugih pripremnih radnji za zaključivanje ugovora o osiguranju, ili zaključivanja takvih ugovora, ili pružanja pomoći pri upravljanju takvim ugovorima i njihovu izvršavanju, posebno u slučaju rješavanja odštetnog zahtjeva.

[…]

Usputno pružanje informacija u okviru druge poslovne djelatnosti, pod uvjetom da svrha te djelatnosti nije pomoć potrošaču pri zaključivanju ili izvršavanju ugovora o osiguranju, profesionalno upravljanje odštetnim zahtjevima društva za reosiguranje, likvidacija šteta ili stručna procjena odštetnih zahtjeva, također se neće smatrati posredovanjem u osiguranju;“

B – *Poljsko pravo*

7. Članak 43. stavak 1. točka 37. Ustawa o podatku od towarów i usług od 11. ožujka 2004. (u daljnjem tekstu: poljski Zakon o porezu na promet) u verziji mjerodavnoj za ovaj slučaj glasi:

„Od poreza su izuzete usluge osiguranja i reosiguranja, usluge zastupnika u pružanju usluga osiguranja i reosiguranja kao i usluge koje osiguratelj pruža u sklopu ugovora o osiguranju koje je potonji sklopio za račun trećih osoba, ali isključujući ustupanje prava stečenih u sklopu ugovora o osiguranju i reosiguranju.“

4 — Šesta Direktiva Vijeća 77/388/EEZ od 17. svibnja 1977. o usklađivanju zakonodavstava država članica koja se odnose na poreze na promet - zajednički sustav poreza na dodanu vrijednost: jedinstvena osnovica za razrezivanje (SL L 145., str. 1.).

5 — Direktiva Vijeća 77/92/EEZ od 13. prosinca 1976. o mjerama za olakšavanje učinkovitog ostvarivanja slobode poslovnog nastana i slobode pružanja usluga u pogledu poslova zastupnika i posrednika u osiguranju (iz ISIC-ove skupine 630), a posebno prijelaznim mjerama u pogledu tih poslova (SL 1977., L 26, str. 14.).

6 — Direktiva 2002/92/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 9. prosinca 2002. o posredovanju u osiguranju (SL 2003., L 9, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 8., str. 23.).

8. Članak 43. stavak 13. poljskog Zakona o porezu na promet dodaje:

„Također je od poreza izuzeta i usluga koja je sastavni dio usluge iz stavka 1. točaka 7. i 37. do 41. koja sama po sebi čini zasebnu cjelinu, ali je nužna i svojstvena pružanju usluge koja je izuzeta u skladu sa stavkom 1. točkama 7. i 37. do 41.“

II – **Glavni postupak i postupak pred Sudom**

9. Glavni postupak odnosi se na pitanje u kojoj je mjeri djelatnost poljskog društva Aspiro SA (u daljnjem tekstu: Aspiro) izuzeta od PDV-a. Aspiro pruža za jednog osiguratelja usluge koje se sastoje od sveobuhvatne likvidacije šteta iz osiguranih slučajeva. Pri tome, on prema ugovarateljima osiguranja djeluje u ime i za račun osiguratelja.

10. Konkretno, Aspiro zaprima odštetne zahtjeve i provodi istrage s tim u vezi. Uspostavlja kontakt s osiguranicima, s kojima on sam nije u ugovornom odnosu, i po potrebi izrađuje stručna mišljenja i sastavlja zapisnike o štetama. Nakon ispitivanja prikupljene dokumentacije provodi likvidaciju štete i odlučuje o zahtjevima. Osim toga, Aspiro provodi regresne postupke i rješava pritužbe protiv likvidacija štete. U vezi s ovim djelatnostima, Aspiro nadalje obavlja različite druge administrativne i tehničke djelatnosti.

11. Poljska porezna uprava zastupala je stajalište da izuzeće od PDV-a dolazi u obzir samo za ispitivanje zahtjeva za likvidaciju štete i njihovu provedbu. Nasuprot tome, ona je smatrala da sve druge djelatnosti nisu svojstvene djelatnosti društva za osiguranje te stoga u skladu s člankom 43. stavkom 13. poljskog Zakona o porezu na promet nisu obuhvaćene izuzećem.

12. Naczelny Sąd Administracyjny (Vrhovni upravni sud), pred kojim je u međuvremenu pokrenut spor, smatra da je pravo Unije odlučujuće za spor pa je Sudu 2. veljače 2015. u skladu s člankom 267. UFEU-a uputio sljedeće pitanje:

„Treba li članak 135. stavak 1. točku (a) Direktive o PDV-u tumačiti tako da su usluge poput onih u ovom predmetu, koje za osiguravajuće društvo provodi treća osoba u ime i za račun osiguravatelja, pri čemu treća osoba nije ni u kakvom pravnom odnosu s osiguranikom, obuhvaćene izuzećem navedenim u toj odredbi?“

13. U postupku pred Sudom pisana očitovanja podnijeli su Aspiro, Republika Poljska, Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske te Europska komisija. Aspiro, poljska porezna uprava, Republika Poljska i Komisija sudjelovali su na raspravi od 2. prosinca 2015.

III – **Pravna ocjena**

14. Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti želi saznati treba li prema članku 135. stavku 1. točki (a) Direktive o PDV-u izuzeti od PDV-a provođenje likvidacije štete, koje u ime i za račun osiguratelja obavlja treća osoba koja nije u ugovornom odnosu s osiguranicima.

A – *Dopuštenost*

15. Aspiro prije svega osporava dopuštenost prethodnog pitanja.

16. Glavni postupak odnosi se na tumačenje nacionalnih odredbi o izuzeću od PDV-a, za čiju su primjenu pretpostavke ispunjene. Ne može se u tom pogledu tvrditi da je ono suprotno Direktivi o PDV-u jer obveza tumačenja nacionalnog prava u skladu s tom direktivom ne bi ni u kojem slučaju smjela služiti kao temelj za tumačenje *contra legem*. Stoga tumačenje članka 135. stavka 1. točke (a) Direktive o PDV-u nije relevantno za odluku u glavnom postupku.

17. Doduše, točno je da je prema članku 267. UFEU-a prethodno pitanje dopušteno ako je relevantno za donošenje odluke u glavnom postupku. Međutim, pri tome je mjerodavna ocjena suda koji je uputio zahtjev[7], koju Sud načelno ne ispituje[8], osim ako se ne radi o očitim pogreškama.

18. Takve pogreške ovdje ne postoje. Glavni postupak odnosi se na izuzeće od PDV-a usluge koje je povezana s osiguranjem. Ovo je područje obuhvaćeno člankom 135. stavkom 1. točkom (a) Direktive o PDV-u. U tom pogledu nacionalni je sud na temelju prava Unije dužan nacionalno pravo tumačiti u skladu s direktivom[9]. Ne može se zaključiti da je tekst relevantnih poljskih odredbi u suprotnosti s time. Konkretno, spornim člankom 43. stavkom 13. poljskog Zakona o porezu na promet nisu izričito od poreza izuzete usluge kao što su one koje Aspiro pruža. Tom su odredbom utvrđene samo apstraktne pretpostavke koje se moraju protumačiti i za koje se čini da se bez poteškoća mogu razmotriti u svjetlu zahtjeva prava Unije.

19. Stoga je prethodno pitanje dopušteno.

B – *Odgovor na prethodno pitanje*

20. Usluge kao što su one koje pruža Aspiro izuzete su u skladu s člankom 135. stavkom 1. točkom (a) Direktive o PDV-u ako se radi o transakcijama osiguranja i reosiguranja (o tome pod 1) ili o povezanim uslugama koje provodi posrednik ili zastupnik u osiguranju (o tome pod 2).

1. Transakcije osiguranja i reosiguranja

21. Pojam transakcija osiguranja iz članka 135. stavka 1. točke (a) Direktive o PDV-u, zakonodavac Unije nije ni definirao i nije u vezi s njim uputio ni na nacionalno pravo. Navedeni pojam je autonoman pojam prava Unije[10].

7 — Vidjeti presude od 16. srpnja 1992., Asociación Española de Banca Privada i dr. (C-67/91, Zb., EU:C:1992:330, t. 25.), od 5. listopada 1995., Aprile (C-125/94, Zb., EU:C:1995:309, t. 16.), od 13. ožujka 2001., PreussenElektra (C-379/98, Zb., EU:C:2001:160, t. 38.), od 2. travnja 2009., Elshani (C-459/07, Zb., EU:C:2009:224, t. 40.) i od 15. siječnja 2013., Križan i dr. (C-416/10, Zb., EU:C:2013:8, t. 53.).

8 — Vidjeti osobito presude od 15. prosinca 1995., Bosman (C-415/93, Zb., EU:C:1995:463, t. 61.), od 13. ožujka 2001., PreussenElektra (C-379/98, Zb., EU:C:2001:160, t. 39.), od 14. listopada 2004., Omega (C-36/02, Zb., EU:C:2004:614, t. 20.) i od 15. listopada 2015., Balázs (C-251/14, Zb., EU:C:2015:687, t. 26.).

9 — Vidjeti presude od 10. travnja 1984., von Colson i Kamann (14/83, Zb., EU:C:1984:153, t. 26.), od 5. listopada 2004., Pfeiffer i dr. (C-397/01 do C-403/01, Zb., EU:C:2004:584, t. 113.) i od 25. lipnja 2015., Indėlių ir investicijų draudimas i Nemaniūnas (C-671/13, Zb., EU:C:2015:418, t. 56.).

10 — Vidjeti presude od 25. veljače 1999., CPP (C-349/96, Zb., EU:C:1999:93, t. 15.), od 20. studenoga 2003., Taksatorringen (C-8/01, Zb., EU:C:2003:621, t. 37.), od 7. prosinca 2006., Komisija/Grčka (C-13/06, Zb., EU:C:2006:765, t. 9.), od 17. siječnja 2013., BGŻ Leasing (C-224/11, Zb., EU:C:2013:15, t. 56.) i od 16. srpnja 2015., Mapfre asistencia i Mapfre warranty (C-584/13, Zb., EU:C:2015:488, t. 27.).

22. Prema ustaljenoj sudskoj praksi transakciju osiguranja obilježava činjenica da se osiguratelj obvezuje za unaprijed plaćenu premiju ispuniti osiguranoj osobi, u slučaju ostvarenja osiguranog rizika, uslugu ugovorenu prilikom zaključenja ugovora [11]. Pojmom je obuhvaćeno i davanje pokrića osiguranja od poreznog obveznika koji sam nije osiguratelj, ali koji svojim klijentima pribavlja takvo pokriće koristeći se uslugama osiguratelja [12]. Drugim riječima, mjerodavno je naplatno preuzimanje rizika. Ono podrazumijeva postojanje ugovornog odnosa između pružatelja usluge osiguranja i osiguranika [13] .

23. Te pretpostavke nisu ispunjene u ovom slučaju. Aspiro ne daje osiguranicima pokriće osiguranja tako da se sam obveže na pokriće rizika, a nije ni u ugovornom odnosu s osiguranicima.

24. Nasuprot tvrdnjama nekih od stranaka u postupku, izuzeće ne dolazi u obzir i zato što usluga koju je pružio Aspiro, kao prvo, čini „općenito zasebnu cjelinu“, koja, kao drugo, ispunjava „posebne i bitne funkcije“ transakcija osiguranja izuzetih na temelju članka 135. stavkom 1. točke (a) Direktive o PDV-u.

25. Kao što je Sud više puta odlučio na području određenih izuzeća za financijske usluge iz članka 135. stavka 1. Direktive o PDV-u, pod tim se uvjetima mogu izuzeti i određeni sastavni dijelovi usluge izuzete od oporezivanja [14]. Međutim, uvjet za to je uvijek da se izuzeta usluga prema tekstu osnove za izuzeće uopće može razdijeliti na različite usluge [15].

26. To međutim nije slučaj kod transakcija osiguranja. Odredba članka 135. stavka 1. točke (a) Direktive o PDV-u ne odnosi se, na primjer, općenito na transakcije u *osigurateljnom poslovanju* [16] ili na *upravljanje osiguranjima* [17], nego, u skladu sa svojim tekstom, samo na transakcije osiguranja u uskom smislu, kao što je to Sud više puta utvrdio [18]. Preuzimanje rizika, koje prema sudskoj praksi jedino predstavlja takvu transakciju osiguranja, ne može se razdvojiti na pojedinačne usluge.

27. S tim u vezi je zanemariv prijedlog direktive koji je Komisija predstavila i koji bi se mogao razumjeti tako kao da se njime htjelo pojasniti da se načela koja je Sud utvrdio u odnosu na porezni tretman izdvojenih djelatnosti na području određenih financijskih usluga primjenjuju i na transakcije osiguranja [19]. Budući da ga Vijeće nije prihvatilo, on nema zakonsku snagu i stoga nije relevantan za tumačenje važećeg prava, kao što to nije ni stajalište Komisije izraženo u tom prijedlogu.

11 — Presude od 25. veljače 1999., CPP (C-349/96, Zb., EU:C:1999:93, t. 17.), od 20. studenoga 2003., Taksatorringen (C-8/01, Zb., EU:C:2003:621, t. 39.), od 7. prosinca 2006., Komisija/Grčka (C-13/06, Zb., EU:C:2006:765, t. 10.), od 22. listopada 2009., Swiss Re Germany Holding (C-242/08, Zb., EU:C:2009:647, t. 34.), od 17. siječnja 2013., BGŻ Leasing (C-224/11, Zb., EU:C:2013:15, t. 58.) i od 16. srpnja 2015., Mapfre asistencia i Mapfre warranty (C-584/13, Zb., EU:C:2015:488, t. 28.).

12 — Vidjeti presude od 25. veljače 1999., CPP (C-349/96, Zb., EU:C:1999:93, t. 22.), od 17. siječnja 2013., BGŻ Leasing (C-224/11, Zb., EU:C:2013:15, t. 59.) i od 16. srpnja 2015., Mapfre asistencia i Mapfre warranty (C-584/13, EU:C:2015:488, t. 30.).

13 — Vidjeti presude od 8. ožujka 2001., Skandia (C-240/99, Zb., EU:C:2001:140, t. 41.), od 20. studenoga 2003., Taksatorringen (C-8/01, Zb., EU:C:2003:621, t. 41.), od 3. ožujka 2005., Arthur Andersen (C-472/03, Zb., EU:C:2005:135, t. 22.), od 17. siječnja 2013., BGŻ Leasing (C-224/11, Zb., EU:C:2013:15, t. 58.) i od 16. srpnja 2015., Mapfre asistencia i Mapfre warranty (C-584/13, Zb., EU:C:2015:488, t. 29.).

14 — Vidjeti presude od 5. lipnja 1997., SDC (C-2/95, Zb., EU:C:1997:278, t. 66.), od 13. prosinca 2001., CSC Financial Services (C-235/00, Zb., EU:C:2001:696, t. 25. do 27.) i od 28. srpnja 2011., Nordea Pankki Suomi (C-350/10, Zb., EU:C:2011:532, t. 24.), o sadašnjem članku 135. stavku 1. točkama (d) i (f) u pogledu transfera i transakcija u vezi s dionicama; presude od 4. svibnja 2006., Abbey National (C-169/04, Zb., EU:C:2006:289, t. 70.) i od 7. ožujka 2013., GfBk (C-275/11, Zb., EU:C:2013:141, t. 21.) o sadašnjem članku 135. stavku 1. točki (g) Direktive o PDV-u u pogledu upravljanja posebnim investicijskim fondovima; presudu od 21. lipnja 2007., Ludwig (C-453/05, Zb., EU:C:2007:369, t. 36.) o sadašnjem članku 135. stavku 1. točki (b) Direktive o PDV-u u pogledu ugovaranja kredita.

15 — Vidjeti presude od 5. lipnja 1997., SDC (C-2/95, Zb., EU:C:1997:278, t. 64.), od 13. prosinca 2001., CSC Financial Services (C-235/00, Zb., EU:C:2001:696, t. 23.), od 4. svibnja 2006., Abbey National (C-169/04, Zb., EU:C:2006:289, t. 67.) i od 21. lipnja 2007., Ludwig (C-453/05, EU:C:2007:369, t. 34.).

16 — Vidjeti u tom pogledu tekst izuzeća u članku 135. stavku 1. točke (d) Direktive o PDV-u.

17 — Vidjeti u tom pogledu tekst izuzeća u članku 135. stavku 1. točke (g) Direktive o PDV-u.

18 — Vidjeti presude od 8. ožujka 2001., Skandia (C-240/99, Zb., EU:C:2001:140, t. 36.) i od 20. studenoga 2003., Taksatorringen (C-8/01, Zb., EU:C:2003:621, t. 43.).

19 — Prijedlog direktive Vijeća o izmjeni Direktive 2006/112/EZ o zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost u pogledu statusa usluga osiguranja i financijskih usluga (COM(2007) 747 *final*); u skladu s njim je u članak 135. Direktive o PDV-u trebao biti dodan stavak 1.a sljedećeg teksta: „(1.a) Izuzeće predviđeno u stavku 1. točkama (a) do (e) primjenjuje se na pružanje svakog sastavnog dijela financijske usluge ili usluge osiguranja koji čini samostalnu cjelinu i koji ima posebna i bitna svojstva izuzete usluge.“

28. Nikakvi drugi zaključci ne mogu se u konačnici izvesti iz načela porezne neutralnosti u skladu s kojim se slične usluge ili sličnu robu ne smije različito tretirati s obzirom na PDV[20]. Aspiro ustraje na ovom načelu kako bi postigao to da se navedenu sudsku praksu Suda o izdvojenim sastavnim dijelovima financijske usluge izuzete od poreza prenese na izuzeće za transakcije osiguranja. Ali kako je Sud više puta pojasnio, to načelo ne dopušta da se proširi područje izuzeća a da za to ne postoji jasna odredba u direktivi[21].

29. Stoga usluge koje je pružio Aspiro ne potpadaju pod pojam transakcije osiguranja prema članku 135. stavku 1. točki (a) Direktive o PDV-u. U tom pogledu ne postoji ni transakcija reosiguranja jer je ona samo poseban oblik transakcije osiguranja u kojoj sudjeluju dva osiguratelja[22].

2. Povezane usluge

30. Tako ostaje za pojasniti je li djelatnost Aspira izuzeta od poreza zato što se radi o uslugama koje su povezane s transakcijama osiguranja i koje provode posrednik ili zastupnik u osiguranju.

a) Usluge povezane s transakcijama osiguranja

31. Prema članku 135. stavku 1. točki (a) Direktive o PDV-u izuzete su samo „usluge povezane“ s transakcijama osiguranja i reosiguranja. Taj je izraz prema svojem tekstu vrlo širok i načelno može obuhvatiti sve usluge koje su povezane s osiguranjem[23]. Ta veza nedvojbeno postoji kod djelatnosti kao što je likvidacija šteta iz osiguranih slučajeva.

b) Usluga koju provode posrednici i zastupnici u osiguranju

32. No, predmetnu uslugu mora nadalje provoditi posrednik ili zastupnik u osiguranju u smislu članka 135. stavka 1. točke (a) Direktive o PDV-u.

33. Doduše, sud koji je uputio zahtjev izričito je utvrdio u odluci kojom se upućuje prethodno pitanje da Aspiro nije ni posrednik u osiguranju ni zastupnik u osiguranju. Međutim, u postupku pred Sudom je posebno Ujedinjena Kraljevina s pravom navela da je dvojbeno je li ocjena suda koji je uputio zahtjev pravno točna.

34. Naime, prema sudskoj praksi Suda za priznanje svojstva posrednika ili zastupnika u osiguranju nije mjerodavan formalni status poreznog obveznika, nego samo *sadržaj* obavljane djelatnosti[24]. Slijedom toga valja u ovom postupku također ispitati odgovaraju li usluge koje Aspiro pruža na području likvidacije šteta prema svojem sadržaju djelatnosti posrednika ili zastupnika u osiguranju u smislu članka 135. stavka 1. točke (a) Direktive o PDV-u.

20 — Vidjeti osobito presude od 17. veljače 2005., Linneweber i Akritidis (C-453/02 i C-462/02, Zb., EU:C:2005:92, t. 24.), od 10. studenoga 2011., Rank Group (C-259/10 i C-260/10, Zb., EU:C:2011:719, t. 32.) i od 15. studenoga 2012., Zimmermann (C-174/11, Zb., EU:C:2012:716, t. 48.).

21 — Vidjeti presude od 19. srpnja 2012., Deutsche Bank (C-44/11, Zb., EU:C:2012:484, t. 45.) i od 15. studenoga 2012., Zimmermann (C-174/11, Zb., EU:C:2012:716, t. 50.); o području primjene snižene stope vidjeti također presude od 5. ožujka 2015., Komisija/Francuska (C-479/13, Zb., EU:C:2015:141, t. 43.) i od 5. ožujka 2015., Komisija/Luksemburg (C-502/13, Zb., EU:C:2015:143, t. 51.).

22 — Vidjeti presudu od 22. listopada 2009., Swiss Re Germany Holding (C-242/08, Zb., EU:C:2009:647, t. 38.).

23 — Vidjeti također mišljenje nezavisnog odvjetnika N. Fennellyja u predmetu CPP (C-349/96, Zb., EU:C:1998:281, t. 31.) i nezavisnog odvjetnika M. Poiaresa Madura u predmetu Arthur Andersen (C-472/03, Zb., EU:C:2005:8, t. 20.).

24 — Vidjeti presude od 3. ožujka 2005., Arthur Andersen (C-472/03, Zb., EU:C:2005:135, t. 32.) i od 3. travnja 2008., J. C. M. Beheer (C-124/07, Zb., EU:C:2008:196, t. 17. i 18.).

i) Odnos s osiguratelјem i ugovarateljima osiguranja

35. Prema sudskoj praksi, pružatelj usluge treba prije svega biti „u odnosu“ kako s jednim ili, u slučaju posrednika u osiguranju [25], s više osiguratelja tako i s ugovarateljima osiguranja [26].

36. To je slučaj kod Aspira jer se nalazi u pravnom odnosu s osiguratelјem, a s osiguranicima održava *de facto* odnos u okviru likvidacije njihovih šteta. Takav *de facto* odnos, koji inače postoji između zastupnika u osiguranju i osiguranika, u tom je pogledu dovoljan.

ii) Obavljanje osnovne djelatnosti posrednika ili zastupnika u osiguranju

37. Osim toga pružatelj usluga koje su povezane s transakcijama osiguranja mora obavljati barem osnovnu djelatnost posrednika odnosno zastupnika u osiguranju. Sud ovdje govori, osobito u presudi Arthur Andersen, o „bitnim vidovima“ takve djelatnosti, koji se sastoje od stjecanja novih klijenata i njihova povezivanja s osiguratelјem radi sklapanja ugovora o osiguranju [27]. Naime, upravo to čini djelatnost posrednika odnosno zastupnika u osiguranju.

38. Samo je tumačenje koje za primjenu izuzeća na temelju druge varijante iz članka 135. stavka 1. točke (a) Direktive o PDV-u zahtijeva postojanje djelatnosti kod sklapanja ugovora o osiguranju u skladu s pravilom strogog tumačenja u vezi s ciljem tog izuzeća, koje proizlazi iz ustaljene sudske prakse [28].

39. Ni iz same Direktive ni iz pripremnih radova ne proizlazi jasno svrha izuzeća [29]. Sud je ipak uspostavio povezanost izuzeća iz članka 135. stavka 1. točke (a) s člankom 401. Direktive o PDV-u. Potonja odredba dopušta državama članicama da zadrže „poreze na ugovore o osiguranju“. Izuzećem za transakcije osiguranja i povezane usluge posrednika i zastupnika u osiguranju trebalo bi se stoga u tim slučajevima spriječiti dvostruko oporezivanje na teret krajnjih potrošača [30].

40. Taj je cilj s obzirom na zahtjev za usko tumačenje u dovoljnoj mjeri postignut ako su izuzete usluge koje su u neposrednoj vezi sa sklapanjem ugovora o osiguranju. Naime, samo oporezivanje takve djelatnosti bi neposredno opterećivalo krajnjeg potrošača PDV-om.

41. Ako nasuprot tome, osiguratelj, kao u ovom slučaju, izdvoji na treću osobu samo dijelove zadaća za koje je odgovaran u okviru osiguranja koje traje, tada je prije svega samo osiguratelj opterećen PDV-om koji iz toga proizlazi. Stoga puko izdvajanje djelatnosti osiguratelja Sud nije mogao ni u presudi Arthur Andersen kvalificirati kao djelatnost zastupnika u osiguranju [31].

25 — Vidjeti presudu od 3. ožujka 2005., Arthur Andersen (C-472/03, Zb., EU:C:2005:135, t. 29.).

26 — Presude od 20. studenoga 2003., Taksatorringen (C-8/01, Zb., EU:C:2003:621, t. 44)., od 3. ožujka 2005., Arthur Andersen (C-472/03, Zb., EU:C:2005:135, t. 33.) i od 3. travnja 2008., J. C. M. Beheer (C-124/07, Zb., EU:C:2008:196, t. 20.).

27 — Vidjeti presudu od 3. ožujka 2005., Arthur Andersen (C-472/03, Zb., EU:C:2005:135, t. 36.), u pogledu zastupnika u osiguranju; vidjeti u tom smislu također presudu od 20. studenoga 2003., Taksatorringen (C-8/01, Zb., EU:C:2003:621, t. 45.), u pogledu posrednika u osiguranju.

28 — Vidjeti osobito presude od 15. lipnja 1989., Stichting Uitvoering Financiële Acties (348/87, Zb., EU:C:1989:246, t. 13.), od 16. rujna 2004., Cimber Air (C-382/02, Zb., EU:C:2004:534, t. 25.), od 21. ožujka 2013., PFC Clinic (C-91/12, Zb., EU:C:2013:198, t. 23.) i od 2. srpnja 2015., De Fruytier (C-334/14, Zb., EU:C:2015:437, t. 18.).

29 — Vidjeti u tom smislu mišljenje nezavisnog odvjetnika M. Poiaresa Madura u predmetu Arthur Andersen (C-472/03, Zb., EU:C:2005:8, t. 13.) i nezavisnog odvjetnika N. Jääskinena u predmetu Skandinaviska Enskilda Banken (C-540/09, Zb., EU:C:2010:788, t. 22.).

30 — Vidjeti presude od 25. veljače 1999., CPP (C-349/96, Zb., EU:C:1999:93, t. 23.), i od 17. siječnja 2013., BGŻ Leasing (C-224/11, Zb., EU:C:2013:15, t. 67.).

31 — Vidjeti presudu od 3. ožujka 2005., Arthur Andersen (C-472/03, Zb., EU:C:2005:135, t. 38.).

42. Doduše, prema sudskoj praksi izuzeće se može primijeniti i na djelatnosti posrednika i zastupnika u osiguranju koje nadilaze puko nastojanje da se sklopi ugovor o osiguranju. No to pretpostavlja da su one povezane s osnovnom djelatnošću posrednika ili zastupnika, odnosno stjecanjem novih klijenata i njihovim povezivanjem s osigurateljem [32].

43. Međutim, djelatnost Aspira ne ispunjava tu pretpostavku u ovom slučaju. On se isključivo bavi likvidacijom šteta, ali ne i djelatnošću usmjerenom ka sklapanju ugovora o osiguranju.

44. Stoga se može utvrditi da djelatnost koju Aspiro obavlja ne predstavlja ni djelatnost posrednika u osiguranju ni djelatnost zastupnika u osiguranju u smislu članka 135. stavka 1. točke (a) Direktive o PDV-u jer Aspiro ne obavlja njihovu osnovnu djelatnost.

iii) Direktive o slobodnom kretanju posrednika u osiguranju

45. Ništa drugo ne može se zaključiti ni iz direktiva o slobodnom kretanju posrednika u osiguranju koje je Ujedinjena Kraljevina navela kao dokaz o tome da likvidacija šteta iz osiguranih slučajeva pripada karakterističnim djelatnostima posrednika i zastupnika u osiguranju. U tom pogledu Ujedinjena Kraljevina upućuje osobito na opise djelatnosti iz članka 2. stavka 1. Direktive 77/92 i članka 2. točke 3. Direktive 2002/92.

46. U tom smislu nije potrebno razmotriti jesu li opisi djelatnosti iz tih direktiva stvarno od odlučujućeg značenja za tumačenje pojmova posrednika i zastupnika u osiguranju iz članka 135. stavka 1. točke (a) Direktive o PDV-u. Iako je već u nekim odlukama Sud dodatno uputio na Direktivu 77/92 [33], ipak valja uzeti u obzir da navedene direktive služe slobodnom kretanju posrednika u osiguranju [34], dok izuzeće koje se ovdje ispituje, kao što smo vidjeli [35], služi drugim ciljevima. Stoga je u usporedivim okolnostima Sud, na primjer, utvrdio da direktiva o olakšavanju slobodnog kretanja liječnika nije relevantna za izuzeća od PDV-a [36].

47. No u svakom slučaju ništa u Direktivi 77/92 i njezinoj sljednici, Direktivi 2002/92, ne može dovesti u pitanje zaključak prema kojem sama likvidacija šteta ne predstavlja djelatnost posrednika ili zastupnika u osiguranju u smislu članka 135. stavka 1. točke (a) Direktive o PDV-u.

48. U okviru opisa poslovne djelatnosti posrednika i zastupnika u osiguranju u Direktivi 77/92 i kod navođenja bitnih obilježja pojma „posredovanje u osiguranju“ u Direktivi 2002/92 navodi se, doduše, *pružanje pomoći* pri upravljanju ugovorima o osiguranju u slučaju rješavanja odštetnog zahtjeva, pa stoga i pružanje pomoći kod likvidacije šteta [37]. Međutim, time se upućuje samo na pomoćnu djelatnost koja se osim toga odnosi samo na ugovore o osiguranju koji su sklopljeni uz sudjelovanje osoba koje obavljaju profesionalnu djelatnost.

49. Od toga treba jasno razlikovati sveobuhvatno provođenje likvidacije šteta za osiguratelja kako je provodi u ovom slučaju Aspiro. U tom smislu je u članku 2. točki 3. trećem podstavku Direktive 2002/92 izričito utvrđeno da se „profesionalno upravljanje odštetnim zahtjevima društva za [osiguranje]“ ne smatra posredovanjem u osiguranju u smislu te direktive.

32 — Vidjeti presudu od 3. travnja 2008., J. C. M. Beheer (C-124/07, Zb., EU:C:2008:196, t. 18.).

33 — Vidjeti presude od 20. studenoga 2003., Taksatorringen (C-8/01, Zb., EU:C:2003:621, t. 45)., od 3. ožujka 2005., Arthur Andersen (C-472/03, Zb., EU:C:2005:135, t. 31.) i od 3. travnja 2008., J. C. M. Beheer (C-124/07, Zb., EU:C:2008:196, t. 19.).

34 — Komisijinim prijedlogom (COM [2012] 360 *final*) za preinaku Direktive 2002/92, koji također sadržava jasno proširenje pojma „posredovanja u osiguranju“, nastoji se osim toga ostvariti cilj jačanja zaštite potrošača (vidjeti uvodnu izjavu 9. kao i članak 2. točku 3. Direktive u verziji iz Komisijinog prijedloga).

35 — Vidjeti točku 39. ovog mišljenja.

36 — Vidjeti presudu od 20. studenoga 2003., Unterpertinger (C-212/01, Zb., EU:C:2003:625, t. 37.).

37 — Vidjeti članak 2. stavak 1. točke (a) i (b) Direktive 77/92 i članak 2. točku 3. prvi podstavak Direktive 2002/92.

c) Privremeni zaključak

50. Iz svega gore navedenog proizlazi da ni likvidacija šteta iz osiguranih slučajeva kako je provodi Aspiro nije prema članku 135. stavku 1. točki (a) Direktive o PDV-u izuzeta po osnovi usluga povezanih s transakcijama osiguranja odnosno reosiguranja koje obavljaju posrednici ili zastupnici u osiguranju.

3. Načelo porezne neutralnosti

51. Zaključno preostaje za pojasniti da izvedeni zaključak sve u svemu nije u suprotnosti s načelom porezne neutralnosti koje je od posebnog značaja u sudskoj praksi Suda.

52. Iz toga načela među ostalim proizlazi da operatori moraju imati mogućnost odabrati način organizacije koji im sa strogo ekonomskog stajališta najbolje odgovara a da se pritom ne izlažu riziku da će njihove transakcije biti isključene iz primjene izuzeća predviđenoga u članku 135. stavku 1. točki (a) Direktive o PDV-u [38]. Ta sloboda organiziranja osiguratelja mogla bi biti dovedena u pitanje jer oni ne mogu prenijeti obradu odštetnih zahtjeva na drugo poduzeće a da ne budu dodatno opterećeni PDV-om. To opterećenje proizlazi iz toga što usluge drugog poduzeća, kao što smo vidjeli, nisu prema članku 135. stavku 1. točki (a) Direktive o PDV-u izuzete od PDV-a, a osiguratelj zbog izuzeća vlastitih transakcija u skladu s tom odredbom načelno nema pravo na odbitak PDV-a u pogledu usluga drugog poduzeća prema članku 168. točki (a) Direktive o PDV-u.

53. Međutim, te su posljedice nastale zbog okolnosti da izuzeće koje je odobreno osiguratelju, uz iznimku poslova osiguranja izvan Unije [39], ne daje pravo na odbitak PDV-a. Ova svjesna odluka zakonodavca Unije ograničava kao takva osigurateljevu slobodu organiziranja. Svako korištenje uslugom pruženom od treće osobe načelno opterećuje osiguratelja PDV-om. Kao što je nezavisni odvjetnik M. Poiares Maduro već ustvrdio, to je nužna posljedica zajedničkog sustava PDV-a [40].

54. S obzirom na to, proturječilo bi volji zakonodavca ako bi se svaku izdvojenu djelatnost osiguratelja obuhvatilo izuzećem za transakcije osiguranja. Naime, to bi primjerice vrijedilo i za uredski materijal osiguratelja nabavljen od treće osobe jer je odluka da u vlastitom poduzeću ne proizvodi potrebni uredski materijal također izraz njegova načina organizacije.

55. Slobodu organiziranja poreznih obveznika može se stoga uzeti u obzir samo ako za izdvojenu djelatnost također postoji izuzeće. To pak ovisi o tekstu, strukturi i ciljevima tog izuzeća. U ovom slučaju je uzimanje u obzir ovih aspekata dovelo do zaključka da samo izdvajanje obrade odštetnih zahtjeva na treću osobu koja ne obavlja djelatnost s ciljem sklapanja ugovora o osiguranju nije obuhvaćeno izuzećem u članku 135. stavku 1. točki (a) Direktive o PDV-u.

IV – **Zaključak**

56. Stoga zaključno predlažem da se na prethodno pitanje koje je uputio Naczelny Sąd Administracyjny odgovori kako slijedi:

Likvidacija šteta iz osiguranih slučajeva koju u ime i za račun osiguratelja obavlja treća osoba koja nije u ugovornom odnosu s osiguranicima i čija djelatnost ne obuhvaća stjecanje novih klijenata i njihovo povezivanje s osigurateljem radi sklapanja ugovora o osiguranju ne potpada pod izuzeće iz članka 135. stavka 1. točke (a) Direktive 2006/112/EZ.

38 — Presuda od 3. travnja 2008., J. C. M. Beheer (C-124/07, Zb., EU:C:2008:196, t. 28.).

39 — Vidjeti članak 169. točku (c) Direktive o PDV-u.

40 — Vidjeti mišljenje nezavisnog odvjetnika M. Poiaresa Madura u predmetu Arthur Andersen (C-472/03, Zb., EU:C:2005:8, t. 39.).